

JEGYZŐKÖNYV

Készült: Madocsa Települési Értéktár Bizottság 2023/II. ülésén.

Az ülés időpontja: 2023. október 17. 17,00 óra

Az ülés helye: Ifjúsági Ház, 7026 Madocsa, Fő u. 20. sz.

Az ülésen jelen vannak a bizottság tagjai közül:

Dr. Skrenyó Margit
Dr. Volmanné Reich Márta
Somogyi Mariann
Bán Bálint Géza
Magyar István
Tarczal János

Az ülésen jelen vannak a tanácskozási joggal meghívottak közül:

Dorn Ernő
Kuti Jana
Molnár-Csonka Boglárka

Jegyzőkönyvvezető:

Tarczal János

Magyar István elnök:

Köszönti a tagokat, meghívottakat, a 2023/II. ülést megnyitja.
Javasolja jegyzőkönyvvezetőnek Tarczal János bizottsági tagot.
Szavazásra bocsátja a napirendi pontok elfogadását.

A Bizottság 6 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi napirendet fogadta el:

N A P I R E N D

1) Helyi értékek felvétele a települési értéktárba

Előterjesztő: Magyar István elnök

2) Helyi értékek felterjesztése a Tolna Vármegyei Értéktárba

Előterjesztő: Magyar István elnök

3) Egyebek

Előterjesztő: Magyar István elnök

1. sz. napirendi pont tárgyalása:

Tárgya: Helyi értékek felvétele a települési értéktárba

Előterjesztő: Magyar István elnök

Mellékletek:

1. sz. melléklet - Madocsa Keleti Legelője - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap
2. sz. melléklet - Madocsa Régi Helynevei - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap
3. sz. melléklet - Madocsai Népviselő - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap
4. sz. melléklet - Kuti Jana munkássága - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap

Magyar István elnök:

Javasolja a következő helyi értékek felvételét a települési értéktárba:

- Madocsa Keleti Legelője /Tóhát/
- Madocsa Régi Helynevei
- Madocsai Népviselő
- Kuti Jana munkássága

A bizottság tagjai érdemesnek találják és egyetértenek ezen helyi értékek felvételével a települési értéktárba.

Ezután az elnök bemutatja a helyi értékekről készített leírásokat és kéri, hogy egyesével szavazzanak a felvételükről.

Madocsa Keleti Legelője /Tóhát/ Természeti környezet kategória

"Madocsát régön legelő vötte körü" mondják az idősebb madocsaiak, akik mindezt szintén az ő öregjeiktől hallották hajdanán. Ez valóban így lehetett, hiszen régi térképeken is jól látszódik ez a fajta területi elrendeződés az olyan falvaink esetében, ahol ezt a földrajzi viszonyok lehetővé tették, amit a középkori és újkori Magyarország jelentős állattartása és állattartási szokásai tettek indokoltá. Ez a fajta gazdasági, területi berendezkedés az egyre inkább iparosodó legújabb korban fokozatosan átalakult, a visszaszorulóban lévő, legeltetésen alapuló állattartás helyét a mind jobban tért hódító gépesített szántóművelés vette át, aminek következtében legelőink jelentős része feleslegessé vált, feltörték őket és az így felszabadult területeket a növénytermesztés szolgálatába állították. Ez Madocsa esetében is így történt. Legelőnk redukálódó folyamatának fájdalmas pillanatképei jól megfigyelhetők és nyomon követhetők a Fentről.hu [1959-1978](http://Fentről.hu)-as légi fotóin, ahol szemléletesen látszódik, amint a még 1959- ben 3/4 részben meglévő Madocsa körüli legelő területünk mérete jelentős mértékben lecsökken. De itt még nem volt vége. Az így megmaradt, megcsonkított legelőnk életében ezután sajnos történt még egy zsugorodási folyamat, amikor is a '90- es évek elején kárptótlásként kimérték a falu felőli oldalából egy kb.200x900m- es darabot, aminek a nagy részét azóta is szántóművelés alatt tartják. Az így megmaradt, jelenleg is meglévő legelő terület a maga 86 hektárjával az egyetlen ősgyepünk, amely még annak az ősi, Madocsát körülölelő régi legelőnek a maradványa, amit még ma is oly dicsőségesen emlegetnek öregjeink. Ez az ősgyep sziget közvetlenül Madocsa mellett keleti irányban található, melyet Tóhát néven ismernek a helyi lakosok. A falunk nyugati részén lévő legelő már újabb keletkezésű, amit az '60-as években telepített az egykori Tsz-ünk.

A keleti legelő élővilága

Az ősi legelőnkéből megmaradt keleti legelő a Madocsai határ egyik különleges színfoltja. Természeti értékét tekintve védett löszgyep, kötött talajú sztyepprét, melynek nagy része az országos NATURA 2000 hálózat részét képezi. Jellegzetes növénytársulása eddigi ismereteink szerint több mint 200 növényfajnak ad otthont. A gazdasági szempontból fontos fűfélék és pillangós virágúak mellett színpompás mezei virágok is találhatóak itt, melyek különösen tavasszal tarka virágszőnyeget szőnek az egyhangú zöld felületre. Ilyenek az ernyős madártej, a gólyahír, a százszorszép, az évelő len, a réti margitvirág, a vad szamóca, mezei zsálya, szarkaláb, közönséges kakukkfű, réti boglárka, lecsepült veronika, ezüstös hölgyalm, osztrák zsálya, különböző kutyatejfélék, fürtös gyöngyike, üstökös gyöngyike, katáng kóró, mezei varfű, közönséges gyujtoványfű és még sokáig lehetne sorolni csodaszép társaikat, melyek közt vannak védett növények is, mint pl. az agárkosbor, hazánk legkorábban nyíló orchidea faja, a szennyes infű, a pusztai meténg, a réti iszalag, és a budai imola. A legelőn található számos gombafaj között két védett gomba is van, egyik az özlábgalóca, a másik pedig a környékünkön ritkának számító iglice fülőke.

Legelőnknek gazdag az állatvilága is, aminek képviselői közül mindenképpen kiemelt figyelmet érdemel a fokozottan védett ürge, melynek állománya sajnos mára már erősen lecsökkent a nem mindig megfelelő gyepgazdálkodás következtében. A megfigyelt, egyéb itt

élő vagy rendszeresen előforduló védett állataink a keleti sün, a vakond, a fürge gyík, búbos pacsirta, tövisszűrő gébics, vörös vércse, nagy tavibéka, zöld varangy, holdszarvú ganéjtúró,

sisakos sáska, mezei homokfutrinka, barna gyalogcincér, de látogatják a legelőnket védett lepkefajok is, mint pl. a farkasalma lepke, kardos lepke, fecskefarkú pillangó. A védett madarak közül pedig gyakori vendég a legelőnkön a bíbic, a fürj, a holló, a vetési varjú, cigánycsuk, hantmadár, sordély, mezei veréb, füstű fecske, házi rozsdafarkú, barázdabillegető, tengelic, egerészölyv, barna rétihéja, karvaly, fehér gólya, búbos banka, alkalmi vendégként pedig megfigyeltünk már itt szalakótát, kakukkot, réti pityert, citromsármányt, mezei poszátát, rozsdáscsukot, fenyőrigót, vadgerlét, zöld küllőt, sárgalábú sirályt, nagy őrgébicsset, kuvikot, héját, kékes és hamvas rétihéját, barna kányát, rétisast, parlagi sast, kék vércsét. Érdemes pár szót ejteni néhány itt élő nem védett állatról is, melyek nélkülözhetetlen lakói a legelőnknek. Ilyen állatok a mezei pockok, melyek ide vonzzák a különféle ragadozó madarakat, az egész nyáron fáradhatatlanul muzsikáló mezei tücskök, a beporzást segítő különféle poszméhek, boglárka lepkék, a talajban lakó farkaspók, hangyák, különféle sáskák, és a gyerekek nagy kedvencei az áprilisi cserebogarak, melyek üldözése, elkapása, üvegbe gyűjtése, majd otthon a tyúkok elé tálalása, generációkon át öröklődő helyi népszokásként is tekinthető Madocsián.

Legelőnk gazdasági hasznosításának lehetőségeit a NATURA 2000-es gyepterületekre vonatkozó előírások szabályozzák. Ezek alapján legelőnkön szarvasmarha és juh legeltetése történik, emellett nyaranta egy kaszálásra is sor kerül az előírt 5-10% gyepterület változó területeken történő kaszálatlanul hagyásával. A fentebb már említett nem mindig megfelelő gyepgazdálkodás kérdése itt újból előkerül, ugyanis a legelőterület északi részein a legeltetés hiánya miatt egyre nagyobb területeket hódít el az őszyepből az egybibés galagonya, valamint a legelő közepét egyre gyakrabban felveri a porsáfrány és a bogács, ami rendkívül kedvezőtlenül hat az itt élő ürge populációra.

Legelőnk egyéb hasznosítása

Keleti legelőnk a történelem során elsősorban legelőként funkcionált, de időnként helyet adott különféle egyéb gazdasági, hadászati, kulturális, és szabadidős tevékenységeknek is. A visszaemlékezések alapján a jelenlegi legelő terület Dny-i része a 20.sz. nagy részében és a 21.sz. elején állatátvevő helyként is működött, melynek épületmaradványai még ma is megvannak, de régebben is történhetett itt valamiféle vásári tevékenység, amit az itt talált, szanaszét heverő 19.sz.-i érmék valószínűsítenek. Az állat átvevőhely közvetlen közelében volt a falu régi futballpályája is, melynek felfestése jól kivehető a fentről.hu 1959, 1961-es légifelvételén. Ezek a régi légi felvételeken jól láthatóak még a nagy területen szétoszló, a II.vh-ból hátramaradt patkó alakú repülőgép fedezékek is, ugyanis kedvező fekvése és nagy kiterjedése miatt a madocsi legelőt a 3. Ukrán frontot támogató szovjet 17. légi hadsereg vette igénybe 1944 őszétől 1945 tavaszáig, mint katonai repülőteret. Ezekből a védősáncokból néhány még ma is felismerhető a legelő ÉNy-i részén. A szocializmus ideje alatt pedig szovjet helikopter gyakorlatozó helyként működött a legelő nagy része, megosztva a területet az itt kollektíven legeltetett háztáji fejőstehen állománnyal. A visszaemlékezések szerint az elmúlt nagyjából száz év alatt volt itt már a legelőn cirkusz, futóverseny, motorkerékpár verseny, autó rallyverseny, lóverseny, íjászbemutató, manapság pedig az évente megrendezésre kerülő népszerű madocsi fogathajtó versenynek ad helyet ez a legelő. Legelőnket nagy előszeretettel látogatják a különféle sportok és szabadidős tevékenységek megszállottai is. Sárkány és

sportrepülősök, futók, lovaglóok, sárkány eregetők, drón reptetők, kutyasétáltatók, fotósok és még sokan, akik csak egyszerűen egy üdítő sétára vágnak a szabadban, az egyedi aromával fűszerezett levegőjű madocsai legelőn.

A bizottság 6 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi napirendet fogadta el:

11/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága felveszi Madocsa Keleti Legelőjét, a "Tóhátat" a települési értéktárba a természeti környezet kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

Madocsa Régi Helynevei *Kulturális örökség kategória*

Földesi János kutatására támaszkodva a madocsai helyneveket a XIX. századi kataszteri térképekben szerepelt írásbeli nevek és a lakosság által használt népi nevek (szóbeli nevek) alapján gyűjtöttük össze. A helynevek névmagyarázata, eredetük értelmezése, története illetve egyéb megjegyzések is szerepelnek érdekességként a gyűjtésben. A helynevek többsége mai napig fennmaradt, él a köztudatban, használatosak, de legfőképp XIX. századi viszonyokat tükrözi.

Madocsa település közigazgatási területén belül ezen a digitális térképen (google térkép) több mint 200 helynevet azonosítottunk. A térképen megtalálhatók olyan helynevek is, amelyek még a Duna szabályozása előtti időkből maradtak fenn, amikor még teljesen más arcát mutatta a településkép, a határ mocsaras, lápos, nádlásos fokokkal teletűzdelt részei domináltak a szántóföldek helyett. A teljesség igénye nélkül régi település nevek, határrészek, utcanevek, a fokgazdálkodásra, gyümölcsstermesztésre, állattartásra, szántóföldi művelésre utaló helynevek szerepelnek a térképen.

Az online térkép elérhetősége a következő weboldalon keresztül lehetséges:

[Madocsa régi helynevei](#)

A térképen szereplő helynevek felsorolása:

1. Gyöpkertők	80. Rét orrai út	161. Hajóállomás
2. Gödröki út	81. Rét orra	162. Nád Csárda
3. Kendőrfődek	82. Rét-orrai kút	163. Fok
4. Szállások	83. Őrsi úti szántófődek	164. Vármöggye hídjá
5. Őrsi-högyi út	84. Csirahóma	165. Zsidó-híd
6. Kálmán kút	85. Páskumi út	166. Tábornok-rész
7. Parrag kert	86. Nyilasi út	167. Fehér-tanya
8. Székös-part	87. Kühordó-nyilasok	168. Tócsa-dűlő
9. Székös-tó	88. Akol ajja-nyilas	169. Kormó
10. Illés-kút	89. Szent-ajjai-nyilasok	170. Fölhágói út
11. Fégyaszár utca	90. Körtve-dűlő	171. Hókom partja
12. Tihony utca	91. Várrom	172. Benics bejáró
13. Újsor utca	92. Főső-nyilas-dűlő	173. Védgát
14. Kiső kocsmá	93. Szilaskai út	174. Fok : Fok-csatorna
15. Öreg utca	94. Szilaskai nyilasok	175. Kert-háti út
16. Csonka kút	95. Tahi kert-dűlő	176. Káró csücsök
17. Makai sarok : Zsigmond sarok : Buszmögálló	96. Szilaskai-vögy	177. Égött-híd.
18. Újkendör utca	97. Rét	178. Asszony-rész
19. Kendör utca	98. Bódog-sziget	179. Asszony-részi út
20. Homok-ágas	99. Gálosi-Kobolya : Noé-vögy	180. Bank-részi-dűlő
21. Szállás utca	100. Gál-hát	181. Hosszi-tó
22. Kis-székös	101. Pakot-háti út	182. Vaska-vögy
23. Borgyújárás : Disznójárás	102. Pakot-hát	183. Disznóakó : Marhaakó.
24. Kendőráztató.	103. Pakot-háti kút	184. Gerese hát
25. Csorda utca	104. Páskumok	185. Bank-részi-kút
26. Ęső utca	105. Téesz-major	186. Ispántola-vögy
27. Temető utca	106. Csikóakó	187. Nyárfa-kert : Kerek- erdő
28. Főső Kis utca : Mónár Gergő utca	107. Dögtemető	188. Szintai P. tanya
29. Beső kocsmá	108. Malom-révi út	189. Pihi-vögy
30. Treszka sarok	109. Ríkató-völgy	190. Nagy-Cserekesze- vögy
31. Községháza	110. Akol ajja-vögy	191. Nádas vögye
32. Hajná utca	111. Malom-révúti-kút	192. Tőj-hát
33. Torony utca	112. Papkert	193. Kis-Cserekesze- vögy
34. Epörgyész kert	113. Káponák-dűlő	194. Mőg-tó
35. Kis-högy	114. Káponai-csőszház	195. Pilis-hát
36. Borgyús-kertek	115. Káponák sarka.	196. Bikarét : Csikóakó
37. Kis szőlős kertek	116. Bicó-tanya	197. Új-kövezés
38. Temető	117. Pap ere	198. Kecskeméti-kút
39. Virág utca	118. Fostér-rész : Paksi- rét	199. Szederindás hát
40. Mestör utca	119. Körtészök	200. Szentiváni-rész
	120. Ąsó-rét	

41. Kis-erdő	121. Páloz-vögy : Bäckó-dűlő	201. Kupec völgy
42. Tóttés	122. Pálazi út	202. Kert-háti-kút
43. Tóttés kert	123. Bäckó-kút	203. Kert-hát: Kert-hátok
44. Ąsó Kis utca	124. Bukros	204. Szöske-kobolya
45. Kis köz	125. Paksi út	205. Örökök
46. Lóúztató	126. Sír-vögy	206. Kovács-tanya
47. Templom tér	127. Tó : Tószél.	207. Szabados-fok
48. Református templom	128. Sportpálya	208. Linka Törjék-tanya
49. Bűdös-kút	129. Kubikgödör	209. Gacs Molnár-tanya
50. Szilfás-szántók : Rövid-dűlő	130. Hajóállomási út	210. Füge Komáromi-tanya
51. Hosszi-dűlő	131. Ąsó-nyilasi út	211. Sziget orra
52. Köröszteri-gát	132. Bán-nyilas	212. Itató part
53. Bölcskei út	133. Papé	213. Malát
54. Gát	134. Szélös-hát	214. Moszkó-gyümölcsös
55. Őrsi-vögy	135. Ąsó-nyilasok	215. Moszkó tanya
56. Simoncsics-rész	136. Nagy-vögy	216. Fölhágói-gyümölcsös
57. Őrsi-hegyi út	137. Kosaras-tanya	217. Fölhágó
58. Kozma kút	138. Kapitány-rész	218. Bomba gödrök
59. Szőlős-szántófődek	139. Nyilasi-kút	219. Ąsó-kövezés
60. Szék-ága	140. Báró-rész	220. Fölhágó-tanya
61. Bölcskei úti szántók	141. Síkvölgy	221. Mőggyes-csárda
62. Ívató medence	142. Szévalt-rész	222. Ruff-tanya
63. Nagy-bakhát	143. Pálozi-híd	223. Fölhágói kobolya
64. Másodrendű-dűlő	144. Disznókút	224. Főső-kövezés
65. Szöllős-szántófődi út	145. Régi-Bank-részi út	225. Holt-Duna Folyó
66. Tó-háti-legelő	146. Bank-részi út : Fő út	226. Ordasi-sziget
67. Kis-bakhátok	147. Nyikla-völgy	227. Vízi malom
68. Zadorján	148. Vizér-rész	228. Senki sziget
69. Gédás-kút	149. Csaba-rész	229. Bagó sziget
70. Vár-révi út	150. Tó-háti-legelő	230. Ordasi sziget csőszház
71. Smicbėrgėr-tanya	151. Tégláegető	
72. Porongi erdő	152. Nėmőt-főd	
73. Porongi-rėv	153. Pellitėr-rėszi út	
74. Porongok sarka	154. Nedėcki-rész	
75. Csőszház: Vadászház	155. Nedėcki-vőgy	
76. Porongi tanyák	156. Pellitėr-rész	
77. Kupec-tanya	157. Nagy-vőgy	
78. Sık-hátok	158. Zsidó-főd	
79. Remős-domb	159. Jankas-főld	
	160. Dunahát	

A bizottság 6 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi napirendet fogadta el:

12/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága felveszi Madocsa Régi Helyneveit a települési értéktárba a kulturális örökség kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

Madocsai Népvisélet *Kulturális örökség kategória*

Danis György könyve szerint a „madocsai viselet elemei nagyvonalakban megegyeznek a sárközi viselettel. Sajnos elég hamar kivetkőztek Madocsán. A két világháború közötti időben az ünnepi viselet a polgári jegyeket hordozta. Csak az idős asszonyok jártak feketében és bő szoknyában.”

Azonban a madocsai népvisélet mégsem veszett a feledés homályába. Kuti Jana női szabó és viseletkészítő kutatásai és munkássága a viselet újjáélesztésére irányulnak. Felkarolta, rekonstruálta, újraalkotta a múlt század eleji ruhadarabokat. Pályázatokon, fesztiválokon, kiállításokon a felelevenített alkotásaival rendre sikert sikerre halmoz.

FÉRFI VISELET:

A madocsai férfiak az I. világháború előtt szűkszárú fehér vászongatyában dolgoztak a földeken, ümögöt (nyári ing) hordtak, mezítlábasan jártak és kalapot viseltek. Esős és téli időszakban üngbátyára (téli ing) cserélték a nyári inget, amit vastag vászonból készítettek, és görbeszárú csizmát vettek fel. A téli ing fölé mándlit (posztó kabát) húztak és kalap helyett kucsmát viseltek. A jobb időkben szövettől vagy bársonyból készített szűk nadrágban jártak, a tehetősebb férfiak nadrágját zsinórozás is díszítette. Tavasztól őszig, pedig ahogy a madocsaiak mondani szokták puruszkát (zsinóros bársony mellény) viseltek. Az I. világháborút követően a férfiak öltözködési szokásai megváltoztak, ezek a viseleti darabok szépen lassan kikoptak a ruhatárából.

ÜMÖG, ÜNGBÁTYA:

A hétköznapi ingeket fehér sifonból vagy pargit anyagból készítették zöld apró kockás, csíkos vagy pöttyös mintázatban, de a sötét csíkos ümög is elég jellemző volt. Előfordult, hogy az ingek elejére és a mandzsettákra (kézelő) fekete bársony betétet varrtak, viszont ilyen pompás

viseletet csak a jómódú családok engedhettek meg maguknak.

GATYA:

Házi vászonból vagy sifonból 2-2 szélből készítették. Hossza nem igazán változott, fél lábszárig ért és szűk szárú volt.

NADRÁG:

Hétköznapi viselet, szűk szárú ellenzős fazonú nadrág, amelyet kordbársonyból készítettek fekete vagy barna színben. Az ünneplőst – vagy ahogy mondták a vasárnapi nadrágot - vastagabb posztóból készítették, és fekete vagy sötét szürke szín jellemezte. A gazdagabbak nadrágját vitézkötéses zsinórozás díszítette. A nadrágokat görbeszárú csizmával hordták.

PURUSZKA:

A puruszka egy sálgalléros derékig érő mellény, amelynek anyaga fekete selyembársony. A mellényt körbe, a hátát és zseb részét pamut hol zsinór és sújtás díszítette. A gomboló részre szőtt pamut anyagú lengyelke paszományt varrtak.

NŐI VISELET:

A hétköznapi női viselet kevésbé volt díszes és pompás. A ruhákat egyszerű és olcsó alapanyagokból készítették, általában vászonból vagy pamutból, de az is előfordult, hogy kékfestőt használtak. A módosabbak maguknak szőtték a vásznat. A vékony anyagból készült szoknyáikra általában sima fodrot varrtak. A majkó (felsőrész blúz) megegyezett az ünnepi viselet felsőjével, de rövid ujjú és magában fodros változata is volt. A szoknya fölött kötényt viseltek, ami sifonból vagy vászonból készült. Hétköznap alsószoknyát nem hordtak.

Ünnepek alkalmával vagy templomba járáskor díszesebb, drágább anyagból készült több részből álló viseletet hordtak az asszonyok. Az ünnepi viselet részei: alsószoknya, felsőszoknya, kötény, majkó (női felső), főkötő (fejkendő) és vállkendő.

ALSÓSZOKNYA:

Anyaga sifon vagy pamutvászon. Az alsószoknya 2 szélből készült és 3 szélből a szoknyára varrt fodor. 4 vagy 10 cm-es pamut madeira csipkével díszítették. A derekát kézzel szedték be. Általában egy vagy kettő kikeményített alsó szoknyát húztak fel.

FELSŐSZOKNYA:

Többféle anyagból is el lehetett készíteni, a díszítése is a választott anyagtól függött. Készülhetett delinből, lüsterből, taftból, bársonyból vagy brokátból. Általában megegyezett a felső anyagával. A felsőszoknya jellemzően két fodros volt - de három fodros kivitelben is létezett -, melyre a fodrot géppel külön, egymás fölé varrták. A szoknyát 2 szélből készítették, a fodrot pedig 5 szélből, amit kézzel vagy géppel ráncoltak esetleg berakták. A csíkos anyagok esetében a csíkok átlósan futottak, 45°-os szögben szabták meg a fodrokat, ezzel kiemelve és ékesítve őket. A szoknya elejét 30 cm hosszúságban egyenesre hagyták és a többi részt kézzel beráncolták. A dereka nem kötős volt, hanem patentos. A szoknya majdnem bokáig leért. Különböző színvilágok jellemezték a szoknyákat, létezett barna, zöld, fekete, bordó vagy drapp színű is.

KÖTÉNY:

A hétköznapi kötények lüszterből vagy pamutból készültek, az ünneplős kötény anyaga pedig bársonyból, taftból vagy selyemből. Formájuk igazodott a szoknyához, hordtak téglalap alakút, sima fodros kötényt és olyat is, aminek szélére csipkét varrtak. Fotók alapján a téglalap alakú kötény aljára díszként rakott fodrot tettek, a kékfestő kötények alját cakkosan slingölték. Minden kötény a szoknya aljáig ért. Leginkább fekete, fehér, kékfestő, barna vagy zöld színű kötényeket viseltek.

MAJKÓ:

Több fajta női majkó viselet létezett. Rendszerint hímzett brokátból, taftból, selyemből és mollból készítették a felsőket, aminek színe általában megegyezett a szoknyaéval, de lehetett attól eltérő színű is. A majkókat kívül hordták, amit derékban a köténnel leszorítottak, azonban létezett testhez álló változata is. Az ünnepi felsők sokkal díszesebbek voltak, mint a hétköznapi felsők. A hétköznapi majkó elől gombos zárt nyakrészsel és álló gallérral rendelkezett. Az álló gallérba bele volt fogva egy csipkével díszített nagy fekvő gallér. Az ujjá alját is - a gallérral megegyező - csipkével díszítették és gumival ráncolták be. A madocsai felső jellegzetessége a zárt nyakúság és a nagy kivekvő gallér.

ÜNNEPLŐS:

Brokátselyemből készítették, az elejére csipkebetétet tettek, amin egy színben hozzá illő selyem betét helyezkedett el. Nyak részen ugyanezt a csipkét használták. A hosszan - egészen a mell részéig - levágó nagy gallérra ráapplikáltak egy ugyanolyan színű sima selyem csipkét, valamint a gallér széle is csipkézett volt. A kézelőt úgyszintén applikációval díszítették. Jellegzetessége, hogy a patentokkal ellátott gomboló rész általában oldalt volt. A sejtelmessége ezeknek a felsőknek, hogy a gomboló résznél először a gallért lehetett kipatentolni, aztán az oldalát, ami összekapcsolja a vállrészt és a nyakrészt. Belül pamutból készített közepén kigombolható derékig leérő mell lefogó rész is volt, amit egybe varrtak a felső hát részével. Hátközepét hat pié díszítette.

FŐKÖTŐ:

Főkötőt (fejkendő) gyerekek, fiatalok és idősebbek egyaránt hordtak. Anyaga hímzett brokát, selyem, vagy vászon volt. Madocsán használtak hímzett menyasszonyi főkötőt is. A hétköznapi kendőket elől kötötték meg.

VÁLLKENDŐ:

Madocsán jellegzetes női ruhadarab volt. A téli hétköznapi napokon berliner kendőt használtak, a gyerekek fehérret, a fiatalok és idősek sötétet. Templomba és ünnepi alkalmakon rózsás hímzett selyem vállkendőt vagy nagy fekete bársony vállkendőt viseltek.

GYEREK VISELET:

A lányok nagy galléros egyberuhákban jártak, amely mell alatt vágott volt és az övet saját anyagából készítették hozzá. Mintás vagy egyszínű lágy esésű anyagból készítették a ruhákat, általában kartonból vagy selyemből. Világos színeket használtak, mint például a világoskék, rózsaszín, zöldet, lilát.

A ruha alját általában fodrossal díszítették, de sima fodor nélküli változat is létezett. A csipkéket ugyanúgy használták a ruhákon, mint a felnőttekén. Érdekes, hogy a ruhának külön is lehetett gallérja. Kötényt nem mindig hordtak.

LAKODALMAS VISELET:

Kétféle menyasszony létezett az 1900-as években: FEKETE és FEHÉR ruhás menyasszony. A vőlegény polgári ruhában esküdt, fehér ümögöt vagy jegyinet, csokornyakkendőt, fekete posztókabátot, fekete csizmanadrágot, kemény szárú csizmát, nagy karimás kalapot viselt. Baloldalán, szíve felett viselte a „vőlegény bokkrétát, amelyet a menyasszony az esküvő előtt saját kezűleg tűzött a ruhájára. A bokréta mirtusz virága a menyasszony pártájának virág motívumát követte.

Az esküvőkön a család női tagjai koruk előrehaladtával egyre sötétebb ruhákat viseltek. Madocsán jellegzetes női ruhadarab volt a Berliner-kendő, a kislányokon fehér színű, az idősebbeken pedig sötét.

Többféle kötényt viseltek: fodros szélút, alul kettő vagy egy fodrosat. Volt cakkos aljú és sima, egyszerű is.

Fejkendőt gyerekek, fiatalok és idősek egyaránt hordtak.

A férfiak fehér ümögben, gyapjú vagy bársony kabátban, csizmanadrágban, kemény szárú csizmában és nagykarimájú kalapban vettek részt a lakodalomban.

FEKETE MENYASSZONY:

Az árvalányok és a félárva nők fekete ruhában mentek férjhez. Azonban a fátyol mindenesetben fehér színű volt és lelógott a ruha aláig. Az árva fiú esetében pedig, a mellére tűzött fehér csokrát, fekete fátyollal vonta be. A fekete menyasszony sötétzöld, szürke és sötétbarna bokáig érő szoknyát viselt, a hozzá illő világosabb, vagy azonos színű majkóval. Ezeket csipkével, fodrossal, bevarrással díszítették. A gazdagabbak több díszítést engedhettek meg maguknak. A szoknyára fekete kötény került, amelyet általában szalaggal díszítettek körben, de volt több fodros változata is. Később jött a divatba a fehér esküvői ruha, amit eleinte fekete köténnyel illett viselni.

Kezdetben a menyasszony fején a legegyszerűbb virágos párta volt, amit később megmagasítottak. Ez a vőlegény bokkrétájához hasonlított.

FEHÉR MENYASSZONY:

A menyasszonyi ruha elejét apró berakásokkal díszítették. Saját anyagából „hátoldalt” fodrossan hajlított a vállára. Ugyanez a díszítés volt megtalálható a ruha alján is, de ellenkező irányban. A ruha alját kötény formában húzódó csipkesor díszítette. A menyasszony magas mirtuszkoszorút viselt, ami két oldalt virágcsokor formájában végződött. Az 1920-as években kezdett divatba jönni a fátyol, ami a ruha aláig ért. Nagy hajtúkkal volt felfogatva a menyasszony fejére.

A szoknya hossza bokáig ért, éppen csak kilátszott a cipője. A szoknya alatt a menyasszony fehér selyemharisnyát viselt. Divat volt még a selyem menyasszonyi ruha is, csokor helyett kendőt tartott a menyasszony a kezében.

MENYASSZONYI FŐKÖTŐ:

Elmondások alapján minden menyasszonynak a fejét bekötötték (bokorra hátra kötve) elsőnek fekete kendővel, aztán előrefele kötve fehér kendővel. Ha pedig először ment az új asszony a templomba, akkor selymekendőt tettek a fejére.

MENYECSKE RUHA:

A menyecske blúza dúsan csipkézett volt, s válltól-vállig fodrosra varrták. Hosszú sötétbarna lüszter szoknyát viselt, fekete fodros köténnyel. Régen a szoknya alá alsószoknyát vettek, hogy jobb legyen a szoknya tartása. Divat volt még a csárdás szoknya is, ami sötét alapon piros-rózsaszín és kék rózsákkal díszítettek. Tetején szintén kötény volt.

A századforduló táján babos szoknyába (pöttyös) öltözött át az újasszony. Ma már nem őrzik ezt a hagyományt a fiatalok.

JEGYING:

A jegyingt régen a menyasszony készítette a vőlegény részére, amit aztán az esküvőn viselt. Az inget sifonból készítették, ami eltért a hétköznapi viselettől. A mell részen, a mandzettán és a galléron hímzés díszelgett, amit pamut hímző fonallal készítettek. Az eleje háta egybeszabott, mint az ümögnél. Háta nyakrésze kézzel szedett (kb. 0,5 cm.), az ujjá és válla úgyszintén. Az ing ujjá és az oldal varrás között található pálha a kényelmi funkciót szolgálta.

A bizottság 6 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi napirendet fogadta el:

13/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága felveszi a Madocsai Népviselőket a települési értéktárba a kulturális örökség kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

Kuti Jana munkássága
Kulturális örökség kategória

Kuti Jana foglalkozása szerint női szabó és viseletkészítő. A Tolna Vármegyei Népművészeti Egyesület tagja. Dunaföldvárról indult, később a hagyományairól híres Madocsára költözött. Évek óta foglalkoztatja a népi kultúra megismerése, a régmúlt hagyatékának feltárása. Szeret támaszkodni a hagyományokra, így a régi szokások megőrzését és továbbvitelét nagyon fontosnak tartja.

Lehetőség szerint bátran ötvözi a régít a modern kor vívmányaival. Neki köszönhető a madocsai népviselet újjáélesztése. Felkarolta, rekonstruálta, újralkotta a múlt század eleji ruhadarabokat. Hozzáállásával, kutatómunkájával, hitelességével példát mutat mindenki számára.

Munkássága az eredményei tükrében:

1995-ben végezte a varrónői tanfolyamot, 6 évet külföldön is dolgozott egy varróműhelyben. 2010-ben végleg itthon maradt és elkezdett hagyományörző ruhákat készíteni. 2014-ben alakította ki műhelyét Madocsán. 2016-ban kezdett le komolyabban foglalkozni a népviselettel. 2019-ben megszerezte a női szabó végzettséget és hosszú, kitartó kutatásait megpecsételve ugyanebben az évben elvégezte a Hagyományok Házában a viseletkészítő képzést is. Szakdolgozatának témájaként a XX. század eleji madocsai női viselet rekonstrukcióját választotta, amit vizsgamunkaként is készített. Szakdolgozatát két évre zároltatta, mert szeretné kibővíteni a férfi viselettel is, és az egészet könyv formájában megjeleníteni. Alkotásai kiállításokon, rendezvényeken jelennek meg, amivel szeretné elérni, hogy minél többen megismerjék ezt az egyedi népi viseletet. 2020. januárjában beadta a Hagyományok Házába 6 munkadarabját zsűriztetni, amiből 4 darab Mester Remek lett. 2020. márciusában jelentkezett Békéscsabára a XVII. Kárpát-medencei Népi Textilfesztiválra, ahol 2. helyezést ért el. A pályázat célja az volt, hogy az elkészített munkákon megtalálhatók legyenek a tájegység jegyei, de a XXI. században is viselhetők legyenek. Természetesen szintén madocsai viselettel indult. 2020. szeptemberében 3 munkadarabjával a XVII. Országos Népművészeti Kiállítás Dél-Dunántúli Régiójának „Az élő népművészet” című pályázatán eredményesen szerepelt. A munkái a Budapesti Országos Népművészeti Kiállításon is részt vettek. 2021. áprilisában a XVII. Országos Népművészeti Kiállításon kiemelkedő teljesítményért ezüst oklevelet kapott. 2021-ben 16 zsűrizett munkájából 11 darab A kategóriás Mester Remek lett, 5 darab pedig B kategóriás minősítést kapott. 2022. szeptemberében a „Hagyományt Építünk” - II. Kortárs Népművészeti Triennálé pályázaton 2. helyezést ért el ruháival. A kitartó munkájának gyümölcse – a beadott alkotásainak minősége, színvonala elérte az a szintet, hogy az összegyűjtött zsűrizszámok alapján 2022 decemberében megkapta a népi iparművész címet, aminek feltétele 5 darab A kategóriás Hagyományos Mester Remek és 25 darab B kategóriás Hagyományos Míves Termék. 2023 májusában jelentkezett az Országos Képfestő Fesztivál pályázatára egy 21. században is hordható ruhával és kiegészítővel. A Nagynyárádon tartandó Országos Képfestő Fesztivál keretein belül mutatták be pályamunkáit a többi alkotással együtt, ahol 2 különdíjjal jutalmazták kollektívát. 2023 júliusában a Hagyományok Háza által kiírt Kis fekete pályázaton is sikereket ért el, ahol a zsűri beválogatta alkotásait a Hagyományok Házába, az ott megtartott divatbemutatóra. 2023. augusztusában a Nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására kiírt pályázaton a „Madocsai viselet jegyei a mai divatban” c. kollektívájával pályázott, amit a Budai Várban megrendezett divatbemutatón állítottak ki. A világ másik felén Szöulban az első Eurázsiai Kulturális Fesztiválon két viseletét mutatták be Hagyományok Háza jóvoltából. Továbbá munkásságát több rendezvényen, kiállításon is megcsodálhatták az emberek, a teljesség igénye nélkül az Ördögkatlan Fesztiválon, a Dunaföldvári Várban, Szekszárdon, Egerben illetve a Madocsai Falunapok állandó vendégeként divatbemutatót és kiállítást is tartott. A Madocsai Hagyományörző Néptánc Egyesület fellépő ruhái közül, a Madocsai, a Rábaközi, Széki viseletet ő készítette, valamint a Kincseskert Óvodának (Budapest), Lányok, Asszonyok a Városért Egyesületnek (Dunaharaszti),

Univer Tánczos Péter Népzenei Együttesnek (Kecskemét), Kiskun Néptánc Együttes Kiskunlacháza Egyesületnek, Ungarischer Kulturveren Petőfi Köregyesület V. -nek (Neuburg), Bult Tuttlingen Táncsoportnak (Tuttlingen), Paksi Szarkaláb Néptánc Egyesületnek (Paks) is készített ruhákat, viseletet. Ezen túl számos magánember illetve csoport keresi fel alkotóműhelyét, hogy madocsai, székely, mezőségi, szatmári, nyárádselyei, vagy akár egyedi viseletet készítsen hétköznapi és ünnepi alkalmakra.

A bizottság 6 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi napirendet fogadta el:

14/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága felveszi Kuti Jana munkásságát a települési értéktárba a kulturális örökség kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

2. sz. napirendi pont tárgyalása:

Tárgya: Helyi értékek felterjesztése a Tolna Vármegyei Értéktárba

Előterjesztő: Magyar István elnök

Mellékletek:

5. sz. melléklet - Madocsa Keleti Legelője – Megyei Értéktári javaslati adatlap

6. sz. melléklet - Madocsa Régi Helynevei - Megyei Értéktári javaslati adatlap

7. sz. melléklet - Madocsai Népviselet - Megyei Értéktári javaslati adatlap

8. sz. melléklet – Kuti Jana munkássága - Megyei Értéktári javaslati adatlap

Magyar István elnök:

Javasolja a Tolna Vármegyei Értéktár Bizottsága elé felterjeszteni a következő helyi értékeket:

- Madocsa Keleti Legelője
- Madocsa Régi Helynevei,
- Madocsai Népviselet
- Kuti Jana munkássága

A bizottság 6 igen (egyhangúlagos) szavazattal az alábbi napirendet fogadta el:

15/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága javasolja Madocsa Keleti Legelője /Tóhát/ helyi érték felvételét a Tolna Vármegyei Értéktárba természeti környezet kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

16/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága javasolja Madocsa Régi Helynevei helyi érték felvételét a Tolna Vármegyei Értéktárba kulturális örökség kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

17/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága javasolja Madocsai Népviselő helyi érték felvételét a Tolna Vármegyei Értéktárba kulturális örökség kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

18/2023. (X.17.) MÉB határozat

Madocsa Települési Értéktár Bizottsága javasolja Kuti Jana munkássága helyi érték felvételét a Tolna Vármegyei Értéktárba kulturális örökség kategóriába.

Határidő: azonnal

Felelős: bizottság elnöke

3. sz. napirendi pont tárgyalása:

Tárgya: Egyebek

Előterjesztő: Magyar István elnök

A bizottsági ülésen vendégünk volt Dorn Ernő a Nemzeti Művelődési Intézet Tolna Vármegyei Igazgatóság igazgatóhelyettese, aki ismertette helyi és a vármegyei szintű értékek felterjesztésének módját, formai követelményeit.

Az ülésen szó esett még a Hungarikumos pályázatra való felkészülésről, a helyi tájház fontosságáról, helyi magángyűjtemények felkutatásáról, valamint további helyi értékek felvételéről, melyhez kapcsolódóan Dr. Skrenyó Margit felvázolta ötleteit (a madocsi lakodalmas szokásokat, a Madocsán mára már lassan kiveszőben lévő komaság szokását, stb.)

Magyar István elnök megköszöni a megjelenteknek a részvételt és az ülést bezárja.

Madocsa, 2023. október 17.

Magyar István
elnök

Tarczal János
jegyzőkönyvvezető

1. sz. melléklet - Madocsa Keleti Legelője - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap
2. sz. melléklet - Madocsa Régi Helynevei - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap
3. sz. melléklet - Madocsi Népviselő - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap
4. sz. melléklet - Kuti Jana munkássága - Telepulesi_tajegysegi_ágazati javaslati adatlap
5. sz. melléklet - Madocsa Keleti Legelője - Megyei Értéktári javaslati adatlap
6. sz. melléklet - Madocsa Régi Helynevei - Megyei Értéktári javaslati adatlap
7. sz. melléklet - Madocsi Népviselő - Megyei Értéktári javaslati adatlap
8. sz. melléklet - Kuti Jana munkássága - Megyei Értéktári javaslati adatlap

